

JENEI LÁSZLÓ

Temet, érlel

Egész délelőtt nem vette fel a telefont, rögtön elkönyveltem, hogy meghalt. Sietek hozzátenni, hogy nem zúgolódom, az ember hány ezerszer találja életben az anyját, mikor szüksége van rá, s csak egyetlenegyszer holtan. Négyre még az üzleti idényt záró állófogadásra, a Bexton Hallba kellett jönnöm, a túlfeszített munka sodor majd ötig, csak azután indulhatnék hozzá. A mindenhová fölkúszó vörös díszfüggönyök által budoárszerűvé varázsolt díszterem valamennyire eltereli a figyelmemet, a megrekedt levegőtől doboló halántékú segédszemélyzet ellát minden földi jóval. Egy csendes apa korlátlan hatalma alá hajtott gyerekek vagyunk, egészen fél ötig. Amikor azonban a mutatószámok idei áldozatai számára eljön a brutális kiábrándulás perce, és ezek az áldozatok természetesen mindig és most is csíkos nyakkendőt húztak a csíkos ingjükhöz, vagy magas derekú nadrágba bújtak, szóval, amikor néhány gyanútlanul unatkozó, sehová sem illő üzletfél szembesül a kilátásaival, az elfojtott indulatok deformáló mélységi energiái törnek elő, s ez a szadisztikus vibráció még azt is megnehezíti, hogy az ember az övéit felismerje. Nem kéne történnie semminek, mégis elindul valami, sosem lehet igazán védekezni ellene: ezek, meg az őseik, a hozzájuk hasonlóak egyszerre mozdulnak meg, a vesztesek, a századok óta sajtolt és megcsapolt képződmények kezeletlen repedéshálózatán felszivárog a mérreg, a szűkebb részeken sípol a levegő és, akármilyen különös a kontinensnek ezen a szerkezeti vonalövén, reng a föld a talpunk alatt. Hányszor akartam kérni az igazgatósági üléseken, hogy számoljuk fel ennek még a lehetőségét is, intézzük úgy, hogy ne legyen sértően nyilvános a kiiktatás, inkább folyamatos finomhangolással érijük el a kívánt eredményt. Rájuk kell nézni: úgy szorítják a kristálypoharakat, kis híján összeroppantják. Hogy mi történhetett velük, döbbenetükben állandóan félre néznek, mintha egy láthatatlan alak mozgását követnék, mindegyre mondogatják magukban, csak időt nyerni, csak időt nyerni, szenvedélyes játék az élet, hát nem! Csak azért sem fogják hagyni magukat! Reszketésüket lassan minden átveszi, a por rezegve szítál, ízületek roppannak, a gerinc megbillen, még szerencse, hogy nagy-szerű ötletnek engedve cour d'honneurös elrendezésű teret álmodtak ide, így a többségnek van hová menekülni. Mennék is, mert látom, hogy a Főnökben is erős a hajlandóság a kététeremnyi teraszra jutni, mennék, de egy dekoltázsát váratlanul elém toló hölgynek pontosan olyan bosszantóan karakteres az ellapított, ék alakú orra, mint az anyámé, egy másiknak a kezében pedig a pezsgő színe mintha anya hálószobai függönyét idézné, melyet az örökké szomorkodó növényfal sem volt képes feldobni, s amelyet – mert egy anya hányattatásai a hasonló engedményekkel

kezdődnének – ő muskotályszínűnek nevezett. És ettől kezdve elfojthatatlanul zubbognak, lökődnek ki mindenhol az életet képviselő energiák, addig-addig, hogy már egy sikolyt is hallok, anyám jóra való intelligenciával árnyalt hangját, melyre egész gyermekkoromban lelkesedéssel reagáltam, s csak mostanában, érett férfiként fordul elő, hogy megríkat. Drabális alkatú férfi vagyok, afféle izomtól dagadó bútormozgató, mégis az eszem miatt számítanak rám sokan, hogy a kliséktől megszabadított ügyességemmel, ördögien ravasz aspektusváltásaimmal kirántsam a döglöttnek látszó ügyeket a sírból, talán mondhatom, hogy a szó legnemesebb értelmében véve határozott ember vagyok, erre most, ebben a számomra egyébként cseppet sem szokatlan, nagystílusú díszletben majdnem könnyezni kezdek, ami legalább olyan szenzáció lenne, mintha odamennék a házigazda feleségéhez megkérdezni, igaz-e, hogy minden nő hangosan élvez. Az összegyűlt notabilitások karéjában állva ki vagyok szolgáltatva egy halovány gyanúnak, hogy anyával mi van.

*

Rossz a látásom, sötétedés után nem szabadna vezetnem, viszont a friss bejelentések következményei miatt még hat után is a portikusz félhomályában ácsorgunk. Főleg a Horton körzet került bajba a nyilvánvalóan megfontolatlanul előjelzett fúziók és leválások eredményeképpen. Bukott kis emberkéék fújták fel magukat jó nagyra, és attól függetlenül, hogy a végkifejlet borítékolhatónak tűnt, van velük munka. A Főnök nyugodtan támasztja az oszlopot, laza testtartás, a megállapodottság unalma, az igazsághoz rövidlátó, de még mindig a legjózanabb. Ezzel együtt is csak a felszínt éri el, lépni se tudna nélkülem. Minden bizalma bennem van, mintha el is csodálkozna, milyen gyönyörrel jár a tétlenség, ha valakinek ilyen beosztottai vannak. Korombeli, de lehetetlen olyan helyzetet elképzelni, hogy a magánéletet szóba hozhatnám. Egy családi érzésetől fűtött tárgyaló hatékonysága romlik, túlzott engedmény lenne a partnereknek. A halállal pláne nem köthető össze családi érzés, a családi érzések nem arra valók, hogy a halálról szóljanak. A félelmeket egyébként is nehéz megmagyarázni, amikor semmire sincs bizonyíték, hiszen a halálhoz bizonyíték kell, nevezetesen egy holttest. És még úgy is, ha mondjuk, eljutnánk ideáig, hogy én a Bexton Hall portikusának félhomályától és a Piemont szívéből származó pezsgőtől megittasulva, kötelező összetartást feledve távolról céloznék egy tragikus esemény lehetőségére... Hiszen mindenféle ízetlen öregek mennek el naponta. Ráadásul hogyan magyarázhatnám el logikusan, hogy a sietségem bárminemű összefüggésben lehet a halállal: hogy tudniillik nekem azért kellene rövidre zárnom az üzleti vitát, mert egy vitán felüli állapot tanúja kívánok lenni. A halállal nem sok teendő van; nézegetni az idegenséget egy arcon, az öngondoskodásról, vagy konzervatív visszafogottsággal a magányról elmélkedni, mindezen teendőket a legnagyobb lelki nyugalommal, ha tetszik, tépelődő kíváncsisággal be lehet osztani, nem kell a lelassuló vagy megállni látszó idő miatt fanatikussá válni. Egyszóval: ha már nem tárgyalnak velünk tovább a szokásos módon, akkor minden nagyon is ráér. Itt azonban körmünkre ég a munka, mondaná a Főnök, ha ki merném nyitni a számat,

hogy engedjen végre az utamra. Tovább nehezíti a helyzetemet, hogy mind anyám, mind a Főnök elég ritkán találkozhatott ellenvetésekkel.

Türelmetlenül nézem az ellenfélle váló egykori partnereket, képtelen vagyok a jellemezésükre. Megindultságuk emberi, véletlenül élőlénynek tekintem őket. Gyermekek nemzenek, szülnék, nevelnek, hozzá még vannak saját jogon is életcéljaik, behízsgő szavú alakoskodókká válnak. Boldogságuk hamarosan újra tapintható lesz, engednek és mi is engedünk, a robbanás szele a múlté, alig mozdulunk. A szemünk előtt rendezkednek be az evolúció alacsonyabb szintjén, egyelőre ridegnek érznek mindent, de a szájukon a hála szavai buknak ki, a hatalom visszfénye is valami, robotok ők, akiknek mindig is lesznek robotjaik, jó lesz ez így, mégiscsak lesz valahogy, hallom felőlük, ernyedten törölgetik az ajkukat. És mást is hallok, csendes kikötői muzsika a vihar után, legtermészetesebb beszédhang, egy ember hangja, a bensőségesség dimenziója, egy kellemetlenségeket hírből sem ismerő öreg megelégedett dicsekvése – valahonnan hátulról jöhet, meg kéne fordulni, szükséges lenne látnom, milyen az, aki mellett épp most megpihenni vágyom. A hátam mögött, a férfitestek másik körében egy idősebb úr azt mondja, mostanában a virágok szeretetétől hajtva kertészkedik. Méghozzá milyen trükkjei vannak, kedvenceit egy falat betöltő tükör elé helyezi, így több fényt kapnak, és, kuncogva teszi hozzá: legalább nézegethetik magukat. Mintha tarkón csaptak volna, egyet lépek előre, mindenki rám néz. Én viszont nem látok mást, csak saját magamat a hátam mögött beszélő ismeretlen öregúr bizonyára pompás és ízlésesen berendezett otthonának tükreben, virágoktól övezve, jobbomon a jelképes hatalom objektivációjaként feltűnő anyámmal, aki mindenhová be tud férközni, ahol kilátása van a sikerre, ki tudja miért, talán mert karcsúsítja, vagy mert ha velem van, díjat kap az őrjítő játék végén. Beférközik, s a díjjal a kezében kitér előlem. Ilyenek az öregek, eleinte mindenben benne vannak, aztán ők szállnak ki a leghamarabb.

Ma délután másodszor esik meg, nincs is bajom ezzel, tudom, hogy létezik ez a tapadás. Akit veszélyben érzünk, azt folyton magunk mellett látjuk, vagy közelünkben kívánjuk tudni – de ezeknek a mai objektivációknak van bizonyos... ítéletjellejük. Amit elképzelek, az valahogy rám van erőltetve, ki van róva rám, fölpuhítva a figyelmemet azt követelik, fogalmam sincs, mi célból és kicsodák, hogy bizonyos végkövetkeztetésre jussak. Valakik, akik tehetik, kiagyalnak ilyen kínzásokat, csak hogy tisztázni tudják az erőviszonyokat, szabályozhassák a kulcsfontosságú szervek működését, s ha lehetséges még egyensúlyi állapot az épek és a romlottak közt, segítsék a létrejöttét. Azt hiszem, nem állok messze az igazságtól, ha megfélemlítésre gyanakszom. Mert mi másért vághat egybe ilyen maradéktalanul két körülmény? Akkor kezdett ugyanis végképp elromlani minden, amikor anyám tükrei mást kezdtek mutatni, mint szabad lett volna. Oly könnyen el tudom képzelni: egyetlen nap egy pillanata elég, egy félrecsúszó benyomás, a személyes és a nyilvános szféra közötti végzetes ütközés, és kész a katasztrófa, attól kezdve minden helyrehozhatatlanul két ellentétes irányba mutat. Nem is kérdés, ha most elhagyom a bátorságlecké vé-

gére ért férfiak körét, megfordulva nem az ott álló öregurat találok majd, nem a Bexton Hallt, s még csak nem is a fényt és a virágokat a megidézett tükörben, hanem, élesen elválasztva ezektől, egyet anyám mindig szédítően unalmas macskái közül, amint rögtönözve megtorpan a tükör közelében, megérezve egy lehetőség gazdagságát felneszel, és mellső tappancsait a vágott üvegre feldobva belebámul a számára mindaddig ismeretlen, sokszorozódó valóságba. Méltóságteljesen jelenik meg, mintha egy csarnokos szerkezetű, anyám házához hasonló épület boltíve alól ugrott volna át ide a pompázatos teraszra, puhán, dörgölözni kicsit, mert senki mást, a macskás természetű Isten csak őt részesítette a kegyelmében. És anyám rohadtul unja ám azokat, akik Isten kegyelméből vannak velünk, szerintem anyám önmagát unja a legjobban, hallom is, hogy megszokásból hisztérikusan köhögni kezd, mert jaj, elhagyta a bunkerként belakott házát, a várát, birodalmát, szellemképe ide lebegett, hiszen jönnie kellett, a fia képes volt a virágok és a tükör kapcsán rá gondolni.

Alig egy hónapja csörög a telefonom, ő az, köszönés nélkül mesélni kezdi, hogy egy hete nem látta magát. Nem nézett tükörbe, egy teljes héten át távol tartotta magát attól, hogy rákapcsolódjon az önvizsgálat kényszerpályájára. Pedig még a szekrény ajtajára is tükröt vágatott, a nappaliban alig lehet megúszni a jókora fa állótükör vonzását, még én is, aki egyébként érzéketlen vagyok az ilyesmire, ezerféleképpen belefutottam már. Anya nem lát szépséget, így mondja, pedig a testét elgyöttri a vágy, hogy szépet lásson, és pont ezért nem sikerül neki. Már nem mosolyog, mondja. És akkor mit kell látnia? A macska! Odaszokott, hátsó lábaira állva nézi magát, és anyám úgy gondolja, hogy valamit elvesztett tőle, méghozzá túl könnyen és gyorsan, az elsajátítás feltételei nélkül tanultak meg olyasmit, amit addig csak ő tudott. Másnap újra hívott, hogy eltűnt a macska, szerezzek újat.

És így szépen sorjában, egyszerre minden eszembe jut, az állatok az anyámmal egykor közös életünkből, a kutyánk, amelyik miatt az apám meghalt, s amelyiknek még a pórázát fogva anyám olyan hátborzongatóan visszhangosat hazudott a mentősnek, miután a sétáltatásból felérve apát a szoba közepén találtuk kinyúlva. Tizennyolc éves voltam, voltak fogalmaim a hazugságról, a kérdésre, hogy próbáltuk-e újraéleszteni, egész nyugodtan mondhattuk volna, hogy nem, és akkor nem sodródunk mindketten ebbe az időérzéklet kiülő párhuzamos létezésbe, mintha egy-egy szomszédos, gránit alapú- és falú börtönbe zártak volna minket, melyben végszükségben sem lehet pirulás nélkül összeköttetésről álmodozni. Anyám azt mondta, hogy próbáltuk, hosszú percekben át próbálkoztunk az újraélesztéssel, s állta a mentős fürkésző tekintetét. Két hét múlva az ország keleti sarkában lévő Peafield-i iskola kollégiumába költöztem, de előtte még nekem kellett új kutyát kerítenem, mivel a korábbi eltűnt.

A fajok és egyedek sora, melyek helyet kaptak mellette, majd felszívódtak, az állatoknak ez a keringője senkinek sem szúrhatott szemet. Húgom, az egyetlen ember, akiben lehetett volna még hajlandóság a mellettünk való megszégyenülésre, el-

tűnt; és ezt nem lehet másként érteni, mint amit ez a kifejezés valójában takar: nem mint a bűnös állatok, a gyanakvás tradíciójába illeszkedve, hanem talán szorongó lélekkel, de biztosan önszántából. Beszélték barátnői, hogy Sint-Rodenben látták volna, vagy hogy írt egyszer a Gardez-öböl egyik kis falujából, de se a levél, sem a szemtanú nem került elő, én pedig egy idő után felhagytam a keresésével. Igazából félttem, hogy széttörik a csend, melynek falai közt még valamennyire azonos lehettem magammal, széttörik, akár egy tükörfal, s nem marad semmi, ami a megfigyeléseim eredetiségét igazolhatná. A húgom egyedül, vagy legalábbis mindenképpen nélkülünk akart élni. Szükségem volt erre a levegős hazugságra, mert az először semlegesnek tűnő, de önmagukat sokszorozó, apró kis nyomoknál alig van veszélyesebb az ember számára. Néha álmomban látok egy házat, melyet nem mi építettünk vagy bontatunk majd el, minden jel arra vall, hogy idegen vidéken áll, zavartalanul élnek benne az emberek, és a szó szigorú értelmében lehetséges, hogy szilárd elhatározása szerint a húgom ott lakik. Néha pedig csak az anyámat vagyok képes látni az álmomban, hordalékanyag terít be mindent, köd van, furcsa, szinkópás ritmus hallatszik a háttérből, és arra riadok fel, hogy nem jut eszembe a testvérem neve.

*

Minden városnak van egy pontja, ahol lehetetlen jó fotókat készíteni. Anyám macskás és kutyás képei az egyébként elegáns délnyugati Mariscal kisnegyed napszakot nem ismerő kereszttegyeléhez igazítva – mindig fénytelen megoldásnak bizonyultak. Ha létezik egyáltalán ilyesmi, hogy készül egy fénykép, nem csalhatunk, mechanikus átvitel, és mégis rajta semmi. Senki nem kapott szerepet ezeken a fotókon, csak az igyekezet ütközött ki rajtuk. Volt a felületen valamennyi az anyámból, kiéheztetett ajkak, csillogó könnyek, az állatból a puhán imbolygó gabonaszálak rengetege, mely a bundája is lehetett volna. Azonban ez így együtt, egy ember és egy állat sértetlen testének képe, talán éppen a művelet túlzott egyszerűsége folytán, eltűnt.

Amennyire irreális volt a törekvés, hogy közös kép szülessen az ősellenségekről, legalább annyira megmagyarázhatatlan a végül arany keretbe foglalt képek sorsa. Valakinek, akiről semmiképpen sem vagyok hajlandó elfogadni, hogy azonos lenne anyámmal, egyetlen perverz vágya lehet életében, a horrorszerzőkkel való fantáziátlan rivalizálás. A paszpartu betéttel ellátott aranyozott keretek megadták egy folyvást változó történet határait, megszárták lehetőségeit, és a lehetőségek szűk köréhez mérten igazán változatos megoldások sorakoztak anyám hat táblás, vadászjelenetes tálaló komódján. Mintha a világon nem létezne ábrázolásra méltó alak, csak ezen aspiránsokról leválasztott részletek kíváncznának a történetbe. Anyám az idővel elbomló téma bizonyos darabkáit újra és újra kitakarta máshonnan kiálló portrék töredékeivel, így azt ugyan nem állíthatom, hogy nem volt változatos a nappali fő fala, de ha megálltam előtte, a hideg kirázott a látványtól. Szőr és bőr elegyesen, gnómok és torzpofák, macskaszemű nők és csaholó kutyapofájú férfiak, kicsorbult balladai gesztusok, egy testen három fej, de legtöbbször a pa-

tyolat tiszta fehér felületté vasalt arcok... minden hatást úgy ért el, ahogy a foltokkal gazdálkodhatott, gonosz aprólékossággal. Több generációra visszamenően minden családi album anyám időtöltésének, körütekintően haladó ollójának áldozatává vált. Minden közeli és távoli rokonunk belépett valamijével ebbe a történetfolyamba, részvevője volt és maradt valamelyik rétegének. Mindig szükségtelenül sokáig álltam a komód előtt, hányingerrel küzdve, mindenemet átizzadva, de nem a borzalmas összképtől félttem, hanem a gondolattól: anyámat próbáltam elképzelni a békés foglalatosság önkéntes rabjaként.

Az a nagyjából egy hónap, mely szükséges volt ahhoz, hogy a bolondériát komolyan vegyem, az anyámhoz fűződő bizalmas viszonyom felszámolásának időszaka is volt. Azóta képtelen vagyok a maga teljességében, minden fizikai és lelki rekvizitumával együtt felfogni a létezését, gyengének bizonyulok, nem bírom összeszedni a gondolataimat, ha rá kellene jönnöm, mi elfogadhatatlan egy anyától. Fogalmam sincs, mikor kell a vészpartalékokat is mozgósítanom, ha a kérésével szembesülök, s mikor célszerű egyszerűen sarkon fordulni, eljönni, talán vissza se menni többé. Amióta eszemet tudom, folyton vágytam valamire; egy ideje pedig vágyom rá, mérhetetlenül vágyom rá, hogy végre elhagyja a macskát, kutyát, mikor mi van, engedje elterelni a figyelmét a követelődésükről, s lássa be, hogy lehetetlent kíván, amikor velük kapcsolatban a segítségemet kéri. Azt kívánja ugyanis, hogy a vétkező állatokat halállal büntessem.

S mivel vonakodtam ölni, elértem valami mást. Elértem, hogy legalább néha föl hívjon. Ez úgy van, hogy én hívogathatom őt telefonon, a semmiért teszem, fürtelem, mi ez, a fiú birtoklási vágya, az anyai szeretet kikövetelése, hibátlan zsarolás. Ha beleszól, érdes türelmetlenség moco-rog a hangja mélyén, alig tudom elmondani, amit akarok, siet letenni a telefont. De ha ő hív! Ó, az az arisztokratikus nyájasság: egy anya rehabilitációja. Játszik velem, ez az egész egy merő perverzió, rejtett szexuális célzásainak enged teret, szerinte én az épületeimbe vagyok szerelmes, ezért nincs se feleség, se unoka. Próbált rávenni, utazzak el, vonattal menjek, minden romantikus filmben van vonat. Mert nincs választásom, számomra csak az alaktalan és semmirekellő épületek, zsíros haszonnal lepasszolt telkek léteznek, kiélem minden vágyamat, elfolyatom életerőmet, nem jutok semmi egyébre – megölöm anyámat a földhözragadtságommal. És ha már az ölésnél tartunk – persze ez nem ilyen gátlástalanul jön elő, hiszen ő hívott, a kezdeményezés, a kegyesség kultikus szokásrendje taktikussá teszi, de a lényeg akkor is csak az marad, hogy –, ha már az ölésnél tartunk, hát legyenek szíves. Amíg telefonon beszélünk, az a dolgok szükségszerűen szalonképes oldala. A mindinkább ritkuló személyes találkozások drámaiak, s mindig úgy fejeződnek be, mintha egy ismerős dallam végét elhagynák. Marad a csend, a szótlanságot kiváltó, mélyreható anyai tekintet, mintha vízér vagy rejtett sugárzás után kutatna az arcomon. Általában próbálom viccelődve elütni a dolgot, mindenki bele van habarodva a munkájába, értelemszerűen nekem házakat kell ölelnem és csókolnom, meghívnom őket vacsorára, majd közöszlőm kell velük, így

bizony, és ezt a társadalom nem ismerheti el, és te sem, anya. De ettől még így van. Gyorsan, hadd mehessek, miután láttam, hogy él. És lefelé menet, a lépcsőn, még mindig tart a mosolyom, csak kint az utcán fagy el. Célzott rá anyám, speciel ebben igaza van, a férfikorban nincs az érzésnek jele, lehet, hogy én sem veszem észre, egy süket férfi füle mellett verik a nők a harangot, a földet kiemelnék a sarkából értem. De képtelen vagyok feléjük fordulni, fogcsikorgatva engedni, míg ez az ördögűzés tart.

És minden bizonnyal folytatódik ma este is. Ittam és vezetni fogok, sötétedik és én pár perc múlva a forgalomba hajtok az autómmal. Rossz a szemem, nem bírom az italt, bevállalós vagyok. És még a stressz, maga a lefordíthatatlan félelem. Kilépni a Jamia sugárút ragyogón hömpölygő aszfaltfolyójának partjára, hallani a végtelenig és messzebb is elhatoló dübörgést, lerázni magamról, mint az emeleti traktusban hátrahagyott férfiholdak emlékét. Anyám felé fordulok. A következő pillanatban a kocsni elnyeli a mozgó-fejlődő környék munkazaját, felzabálja és fogékonyabb vidékre számúzi, úgy tűnik, a város tempót veszít, majd leáll. Egyedül maradok. Leeresztem az ablakot, szél veri végig a kiürült utcát, a por felkavarodik, az űrbe vágyó mikroszemcsék lassan kerülnek meg a magas házakat. Aztán, egy újabb perc múlva, a mozdulatlanság, melyen látszik, hogy nem valamiféle akart állapot, inkább az újnak és magasabb rendűnek a sűrítménye, más értelmet nyer. Továbbra sem nyugszom meg, de nem vagyok egyedül, csak az útszakasz üres, a járdák telis-tele emberekkel, s mindegyiknek taszító vonása, hogy tudják, mi történik. Én meg elsuhanok mellettük, a lényegre vakon és süketen, lebegek, mint jobbra az Orient Chasta Girls Secondary College hatalmas aulájában a mesterséges tó húsos békakutatai.

*

Anya háza mindig mély benyomást tesz rám. Amikor ideköltözött, azt mondta, kiválóan alkalmas lesz egy olyan öregasszonynak, aki már nem akar semmit a világtól. Legfeljebb annyit, hogy ne bámuljanak a képébe, amikor majd haldoklik. A haldoklás érdektelen, alkalmat ad néhány hitvány alaknak a túlságos közvetlenségre, de ez a ház olyan, akár egy vár. Sejtyszerű belső elosztása bonyolítja a tájékozódást, és lehetetlen kifűteni a nagy belmagasság miatt, aztán túl sok fölösleges folyosó tekeredik köré, és fúrja szét a belsejét, de kívülről bevehetetlen. Unalmas, mint maga a haldoklás, de nem lehet rajta fogást találni.

Anyám minden koraesti órában a keleti lépcsősoron, egyszerű kis nyomott mintás selyemruhájában, gézmaszk és cérnakesztyű nélkül mászik fel az apró manzárd-szobába, s egy kémlelőnyíláshoz hasonlatos bukóablakon bámul kifelé. A dübörgő Doubs Stand sugárút távoli horizontba vesző szalagja köti le a figyelmét, kedvére való az értelmetlen nyüzsgés látványa. Egy-egy tárgyalás után fáradtan az autóm felé sétálva gyakran érzem, hogy a nagyváros hálós utcaszerkezetének minden szálán anyám tartja velem a kapcsolatot. Sosem láttam annál az ablaknál, de tudom, hogy így van, átütő odaadással őrködik, arra összpontosít, hogy becsukott szemmel is

megérezze a hálózat egy-egy szálának rezdülését, hiszen tudhatja, ez létező lehetőség, nem zárható ki teljesen, hogy egy anya gondoljon a fiára.

Úl anya a klasszikus, kárpitozott karosszékén, a győzelmes szembenállásának élvezetétől ősz haja szálanként emelkedik el a fejbőrétől, mintha statikus elektromossággal töltődne fel. Ha megelégelte a szemlélődést, abban a különös lelkiállapotban, melybe az az ember kerül, aki egyetlen pillanat alatt látja át magányának abszolút kiteljesedtségét, a szobájába siet, hanyatt fekvé igazgatja el magán a vékony takarót, s mozdulatlaná dermed. Pár perc alatt hozzásápad az ágyneműhöz, de éjfél előtt ritkán alszik el. Hallgatózik. Rajta kívül – eltekintve a jórészt tömörfalas alsó traktuson fecskefészekként megtapadó gondnoki lakástól – senki nem lakik a házban, hiába mondom neki, hogy vegyen be altatót, az lehúzná róla a gondot, mintha nem is hallaná, a mellkasára nehezedő rettentő nyomásra panaszkodik, mely minden bizonnyal a barnás árnyalatú belső terekben ide-oda verődő rejtélyes hangok következménye. Fulladással viaskodik, összesimulnak a ráncos kezei a nyakán, hegyes térdén kifeszül a selyem, rettenetesen fél. Felajánlottam, hogy minden késő este beszéljünk pár percet telefonon, hívom, ha akarja. Papucsával a szőnyeg rojtjait igazgatva közölte: ugyan mondjam már, mi a francról beszélek!? Kedvem lett volna a képébe vágni, hogy valóban, a haldoklás unalmas, anya, pont erre való az öngyűlölet.

Meggyőződésemmé vált, hogy helyette is készülnöm kell a halál feltehető alkalmaira. Nem elég, hogy este nem veszi fel a telefont, reggel is hívom, kicsöng és semmi. Nem lehet tudni, mi van vele, nem lehet tudni semmit, és ez ugyanígy lesz a déli fényben, s az esti szürkületben is, mert amikor ez van vele, kikezdi az időérzékét az emlékezetnélküliség, napokra eltűnhet a ház mélyén. Én pedig, miután legalább negyedórán át hiába nyomtam a kapucsengőjét, feldúltan rontok a lakásomba, a kimerültségtől félholtan rogyok az ágyba. Amikor először fordult elő, azt hittem, vége van, már az ő szörnyűséges akaratereje sem elég, kihűlve fekszik a földön. Feltörtem az ajtót, az ágyában reszketett, bandzsított a felháborodástól, micsoda cirkuszt csinál nekik, egyszer és mindenkorra végeztünk egymással. Nem a szemembe nézett, csak az arcomra, mint amikor a rendőr egy igazolványképet ellenőriz futólag. Attól kezdve nem tehetek egyebet, harcolok ezzel a szörnyeteggel, nem néz ki túlságosan vadul, végtére is csak egy öregasszony a földön fekvé.

Tudom jól, hogy az első házunkat azért kellett otthagyni, mert az apám szelleme kísértett benne. Tudom továbbá, legalábbis tudni vélem, hogy a húgom eltűnése is összefüggésben lehet ezzel a kísértettel. Azt már csak gyanítom, hogy a mostani, nem evilági léptékű ház nem más, mint a bűnbeesés nyilvános kihirdetése – bűnös módon. Ugyan honnan lett volna apám halála után ennyi pénze, és ugyan miért hozta föl olyan gyakran a temetés utáni hónapokban, hogy bezzeg ha nő lehetett volna apánk mellett... A húgommal egyetértettünk, férfi van a dologban, egy titokzatos rajongó lehet, akit azonban szégyell előttünk, egy szenvedélyekhez konyító árnyalak vagy vágykép, akinek a kedvéért anyánk egy szuka szemérmertlenségével hazudik

nekünk. És aki a segítsége fejében kiszívhatta anyánkból a maradék életerejét is, mert nagyjából akkor kezdődtek a visszatérő gyomorbántalmai, akkortájt fogta meg igazán erősen az életuntság, s lett ezzel ellentétben mind követelőzőbb, kibírhatatlanabb. Szavajárása lett, hogy jogom van tudni!, beszélünk kell róla! – aztán hiába hívtam, hallani sem akart semmilyen velem kapcsolatos hírről, és amilyen gőgösen és kételyek nélkül utalt a jogaira, csak még bosszantóbb volt az elutasítása. Egyszer még azt is megengedte magának, hogy kijelentse, engem nem is olyan nehéz semmibe venni. Éppenséggel nem a legátfogóbb humanizmus által vezérelt elme. S ha mindez nem lenne elég, fogadni mernék rá, hogy számos döntésében még most is az a tény befolyásolhatja, hogy a kísértet vele jött az új házba, mert ilyen a ház, ránézésre is földöntúli erők dolgoznak benne, elsősorban anyám, és ez igen-igen mély benyomást tesz rám.

A környékről egy határsáv választja le az épületet, bizonytalan, akár egy füstcsík, de hogy létezik, arról közvetlen bizonyítékok állnak a rendelkezésemre. A lábazat terméskövei az óvatlanokban a vonzó természetességet idézhetik, de merjen csak közel lépni valaki, elég a járdán állva felnézni, sziklák és kövek zúdulnak ki, utána láva, salak és hamu ereszkedik alá az ablakokból. A járókelők, viharvert próbababák, ha egyáltalán mernek beszélgetni, a kapu közelében dadogni kezdenek, és a sarkon végre befordulva, még azok is, akik egyébként nem állhatták a társukat, zavart, könnyes örömmel egymás nyakába borulnak. Odabent újabb ijedelem, már ha be akarna vagy be tudna lépni bárki. A lépcsőházban festettvörös öregasszony szokja a nappali létet, anyám segítője ő, a fecskéfészek lakója, Velha Fiuza, örökké láb alatt lévő teremtés. Arcán jól látszik, hogy a tulajdonosa mindent bevetett, ami csak a hús ártalmára lehet, felületén használatból eredő karcok, váratlan, kusza vonalvezetésű, mélyebb nyomszakaszok. Körüllengi a lábszárfekélyére használt kenőcs, s a kozmetikai iparból kivetett hajlakk irtózatossága. Teste hétköznapi, tyúkmell, az illesztéseknél hullik a fuga, száraz, vagyis inkább vízhatlan, akár egy anorák, de cseppet sem ártatlan. Anyám számláit eltépi, csak a fizetési felszólításokat viszi föl, örökké ítélkezik a másé fölött, lassan mindent kipakol a havi lomtalanításokon, hamarosan üresen fognak kongani a helyiségek. Furcsa módon egyensúlyoz mégis, ugyanis amikor anyám holmijai közül kihúz valamit az utcára, a magából is mellé tesz néhány apróságot – legtöbbször könyveket találtam. Egyet hazavittem, hátha rajtakapom valamin, jeleket találok, melyek szellemének szédítő menetelését igazolják, hogy mi mindent mozgósít a gonoszság kiteljesítése érdekében, de el kellett ismernem, amit benne módszeres mohóságnak látok, az legfeljebb kisstílusú utánzás. Majdnem minden vád alól fölmentettem, amikor láttam, hogy csakis a semmibe mutató, buta szállóigéket jelölte be körömmel a sorvégeken.

Túl későn jöttem rá, hogy nem szabad lenézni. Elvadult a helyzet, más idők jöttek, tűréshatárig lecsavart fűtéssel átvészelt tél, hetente akartam rajtaütetni, mérgeesen kiabáltam vele, mégis kinek takarékoskodik ez az asszony, nem szorulunk rá a furfangjaira. És a rákövetkező nyár egyik füledt hétvégén, vasárnap délután volt,

amikor szokás szerint a telefont sem vették fel, a kapucsengőre sem reagáltak, de, talán először, nem volt belülről a zárban a kulcs – bemehettem titokban készítettett saját kulcsommal. Velha Fiuzát az első emeleti nagy nappaliban találtam, anyám egyik különösen szép kosztümje volt rajta. Anyám a felmenőinek hagyatékából kedves emlékként megőrzött néhány sztenderd kaptafát, ezek most a még megmaradt ülőalkalmatosságok elé voltak helyezve, a múlt század eleji díványhoz rögtön két pár is be lett igazítva. Ez a némben játszott, lányos érzéssel eljátszotta, milyen szép társaság gyűlik össze náluk alkalmanként. Lenyűgöző színpadiasságával, számító és megjátszott alázatosságával olyan volt, mint egy kézzel festett gipszkarton gésa, mindezen alig ütött át az öregasszonyos valóság, a végtagok rövidege és a szűk mellkas, a rendellenes szőrösödések, az idegenség hullámokban visszatérő érzése.

Határozottan állítom, hogy visszaél anyám makula-degenerációjával is – szegénynek elcsúfítják a szemét a terebélyes bevérzések, s már csak a perifériás látására támaszkodhat, újra kéne tanulnia minden térbeli manővert, Velha Fiuza azonban – hogy honnan tudom, az maradjon titok – céltudatosan deformálja az enteriőrt, manipulálja a meghatározott tárgycsoportokat, hogy a frászt ráhossa anyámra. Egyetlen egyszer mertem kérdőre vonni, mégis, mire megy ki a játék, amikor azt a porcelán tálat helyezte át egy félreeső cipős szekrénykére, amin a ház kulcsai voltak. Általában nincs konkrét célja azzal, amit csinál, védekezett naivan, keze a szíven az őszinteség záloga. Lehetetlen visszaadni a zavaros beszédét, valami olyasmit szűrtem ki belőle, hogy muszáj csinálnia, húrok rezgését hallja a testéből, ínak, szalagok hangolódnak föl, az izmai születnek újjá olyankor, ha áttervez valamit, ha módosíthat, letisztulni látja a terepet. Minden annyira katonás ebben a házban, és ő pusztán csak igazodik: folyton az az érzése, hogy ide-oda kell kapnia, mint amikor elcsúszik egy ruha. Nem vádolhattam semmivel, elvadult fia évtizede híradás nélkül a messzi Cisne Ermíta rezervátumában szívódott föl, nem voltak már gyerekei, megtanulhatta végre, milyen az élethez szükséges kegyetlenség. Hetente egyszer por-szívóval és porronggyal végigjárja az árnyékokkal elsötétített labirintust, kihordja a bűdös macskaalmot, és lista alapján bevásárol – ő, anya bevásárló listái, gyermekes írása, lányos nullkörök és katonás kétpontvonalak választották el a napi bejegyzéseket –, de hogy szolgál, valamint kapuőri beosztásánál jóval nagyobb becsben van tartva, az érződik a testtartásán, mozgásának, beszédének nüanszain – mint egy papnő, aki azonosul a szentélyel. Általában igyekszem elszaladni mellette, sikertelenül. Mindig ugyanazon a lépcsőfokon állva fogad, opál nyakláncát igazítja, majd azonnal támad.

*

Itt állok végre a ház előtt, be kéne mennem, csengetni-kopogni kéne, vagy mobilon betelefonálni, de valahogy elment a kedvem. Ugyan ki tér be szívesen egy lakatlan kísértetházba? Lassan csak ez maradt nekem anyámból, a kapu előtt várni, és feldolgozni, hogy többre talán tényleg nem is lennék alkalmas. Nincs rajta egyetlen

egyenes vonal sem. Tudom, mi történik velem, de nem fogom felvilágosítani. Lát, de sosem a lényeg, hallgatózik, de nem hall. Ellenben hallja a láthatatlant. És ehhez köti magát, az lesz a halál, amikor nem hallja többé a láthatatlant. Telefonon beszélve nem riaszt annyira, nekem elég a nyugalomhoz, ha nem látom őt, de ha nem lát-hatom, elfog a nyugtalanság. Ha nem lát-hatom a félig lecsúszott fehér zokniját, a szabadon maradt borzalmat, visszértől vöröseslila lábszárát, a pár másodpercen-ként helyére igazított gyűrűt, mely menekülne a megroggyant ízületi fejeként át, és azokat az átkozott, nyitva felejtett gombokat a blúzán. Amióta nem lép ki a házból, valami azt akarja benne, hogy ketten legyenek, legyen macska vagy kutya, akinek a látványa felmelegíti. Ne hallja a szuszogásuktól, morgásuktól, dorombolásuktól a házat, mert őrá ne mondja senki, hogy hallgatózik, de ami itt megy...! Mellesleg egyenesen rühelli azokat, akik koppantásokat hallanak a falból, vagy az asztal alól, netán sugárzást észlelnek a virágállvány mögül, boszorkányok, vízgőz van az agyuk helyén. Ezeknek, mutatott egyszer körbe, a falak felé, más a passziójuk, derűs kö-zönnyel mozognak, bűzlik a dohányuktól minden, mert szívnek, és azt is tudni lehet ró-luk, hogy veszekedősek, akikkel hamar megromolhat a kapcsolat. Merevek az érintkezésben, de este tíz óra felé már nagyon nehéz velük. Mindent betölt az ánizs-szag. Talán Pernod, apád tisztán szerette – mondja kábán anya, mint aki a fény és az árnyak elegyét kutatja a megmaradt határzónában, a lehetetlen hangok világában. Mintha visszatartotta volna, hisztérikusan kap levegő után, s amikor megnyugszik, ránt egyet a vállán. Helyére igazítja a gyűrűjét, majd az opál nyakláncát, mert ő is ugyanolyan hord, mint Velha Fiuza.

*

Úgy döntök, hogy a ház mögé kerülök, a feledhetetlen tortúrák helyszínére, a hátsó-kertbe. Neveztem én már mindennek, dögkút, csontkamra, végtére is mindegy, nagy részét egy jelöletlen kisállattemető teszi ki. Amott a hátsó kapu, ahonnan a foghíjas menet szokott indulni, Velha Fiuza a szertartásmester, hozza a merev testeket, lete-szi a gödör mellé, mind olyan csendes volt, mint egy alakos sírlep. Hála az égnek, a gyászzenét tudták nélkülözni. Fegyelmező erejű motyogás, majd fekete zsák kerül elő, melyet cipzárral lehet zárni. A tetem a zsákba, a zsák egy aprócska ládába, az pedig a talajszint alá került. A sírbatételt követően anyám lépett előre, ugyanolyan mozdulattal hajolt le, s az anyagszerűséget kiemelő súroló fényben kitűnően lát-szott, hogy mindegyik dög mellé a húgom egy-egy montázsolt képét csúsztatta, fel-ismertem az aranykereteket, de még a márkajeles paszpartu betétet is. Elkerülhe-tetlen volt a részvétnyilvánítás. Mondogatni szoktam magamnak: lassan odamenni. Törvényszerű, hogy így közelítsük meg azokat, akik egyéniségük szerint élnek és halnak. Oda kell menni, a fiú, ha egy mód van rá, ne vendég legyen, hanem szemtanú. Ezt gondolná apám is – ha így teszek, neki is megfelelek. Ő is ott van a kisállatok közt, sosem jutott el a temetőig. Az urnája talán összeér egy macska kiszáradt ma-radványával, odalent ez egészen mindegy, kezelhetetlenül változékony hordalékról beszélünk.

Amíg ez a bohóckodás tartott, az időt mindig elütöttem valahogy, legtöbbször elemeztem a sírkert architektúráját, rendeltetés és a tényleges kiképzés összhangját. Vagy kimondtam halkán, magam elé, amit látok: piszkos udvarban görbe hátú asszony egy feneketlen ládát nyit vagy csuk, míg fölötte egy madárraj húz át. A madarak életük csúcspontján, energiával telítve, mégis kissé komikusan billegve érnek egyik tartományból a másikba, míg a lenti vénasszonyban is lezajlott ez meg az, de nem lehetett tudni, hogy elásni készül azt a valamit, vagy épp most találta. Hogy temeti vagy ünnepli. Ez idefent egészen mindegy. Akik találkoztak egyszer, azok összeköttetésben is maradnak.

*

Úgy döntök, mégis előre megyek, az utcafronttal jobban kiegyezem. Nem érek rá sokáig, holnap hajnalban kelnem kell, papírmunka, cégérdek. Kapu, csengetés. Meglepetésemre a kilincs enged, bemegyek. Egy asszony áll előttem, aki nem illik a Bexton Hall portikuszának decens félhomályába, mert elhanyagolja a társadalmi kötelezettségeit, lemond a világról. De én elfogadom a játékszabályait, még ha a büszkeségem meg is fogja sínyleni, mert ugyanő volt, aki a szemöldökcsipeszét vodkába mártva húzta ki a tejfogam. Közeledem felé. Mindig ugyanazon a lépcsőfokon állva fogad, opál nyakláncát igazítja, karját ölelésre tárja. Még örülhetnék is, de... Súlyosbítja a körülményeket, ha az ember anyja a tébolydában van, és a vekker korán csörög.*

* Az utolsó mondat Henry Miller: *Estély Hollywoodban* c. novellájából való.